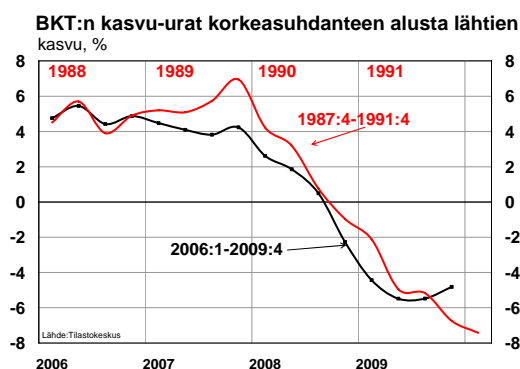
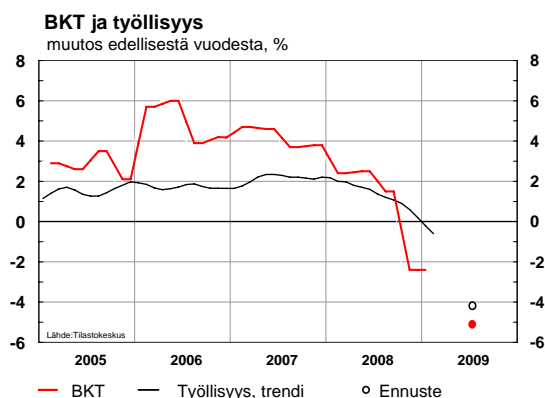

Suhdannekatsaus

24.3.2009/1

- Maailmantalouden taantuma on edelleen syvenemässä. Erityisen voimakkaasti on supistumassa maailmankauppa ja teollisuustuotanto. Elpymisen odotetaan alkavan ensi vuonna, mutta riski taantumun muuttumisesta globaaliksi lamaksi on edelleen varteenotettava.
- Supistuva ulkomaankauppa on vetänyt Suomen teollisuustuotannon jyrkkään laskuun. Vuonna 2009 BKT supistuu tuntuvasti aiempia arvioita enemmän, arviolta 5 %. Ensi vuonna tuotanto supistunee 1½ %.
- Työpaikkojen määrä vähenee tänä vuonna yli sadalla tuhannella. Työttömien määrä kasvaa keskimäärin 70 000 hengellä, ja työttömyysaste nousee 9 prosenttiin. Työllisyystilanne heikkenee edelleen ensi vuonna.
- Valtiontalouteen syntyy tänä vuonna 6 miljardin euron alijäämä; velka kasvaa tätäkin enemmän. Valtiontalous pysyy syvästi alijäämäisenä myös lähivuosina.

Maailmantalouden useita vuosia jatkunut vahva kasvu pysähtyi viime vuoden kolmannella neljänneksellä ja talous alkoi supistua vuoden lopulla. Tämän vuoden alussa lasku on yhä voimistunut, eikä merkittävää käännettä ole vielä kuluvan vuoden aikana odotettavissa. Erityisen rajusti on pudonnut teollisuustuotanto. Vuoden 2009 alussa lähes kaikki teollisuusmaat ovat taantumassa. Maailmankauppa supistuu kuluvana vuonna noin 10 %. Tästä syystä kaupan avoimuudella ja rahoituksen saatavuudella on keskeinen merkitys maailmantalouden elpymiselle. Deflaatiopaineet ovat voimistumassa, mutta erittäin mittava elvytysrahoitus lisää inflaatio-odotuksia pitemmällä aikavälillä.

Rahoitusmarkkinoilla siirryttiin syyskuun 2008 jälkeen kriisiin aiemmin toivotun pehmeän laskun sijaan. Rahoituksen globalisoitumisen ja sääntelyn vähäisyyden johtama luottorahoituksen valtava kasvu perustui Yhdysvaltojen osalta virheellisiksi osoittautuneisiin odotuksiin asuntohintojen jatkuvasta noususta. Asuntohintojen käännyttyä laskuun ja luottamuksen maailmanlaajuisesti romahtaessa myös reaalityö sai tartunnan ja kansainvälinen talouskehitys alkoi nopeasti heiketä. Riski teollisuusmaiden taantumun muuttumisesta lamaksi on yhä olemassa. Teollisuustuotannon ja viennin määrät ovat marraskuusta lähtien supistuneet jyrkästi, eikä muutosta olennaisesti parempaan ole toistaiseksi näkyvissä. Kuluvana vuonna myös investoinnit supistuvat tuntuvasti.

Yhdysvalloissa taantuma ja luottolama ovat mittavista tukitoimista huolimatta yhä syvenemässä. Tuotanto supistui v. 2008 lopussa 6 prosentin vuosivauhtia. Kuluvan vuoden alkukuukausina teollisuustuotanto on ollut voimakkaassa laskussa samalla kun rakentaminen on yhä lamassa. Massiivinen elvytys - bruttokansantuotteeseen suhteutettuna 8 % - nosta julkisen talouden alijäämän yli 10 prosenttiin tänä ja ensi vuonna. *Kiina* on turvautunut talouden mittaviin tukitoimiin, mutta maan veto-apu kansainväliselle taloudelle ja etenkin muille Aasian maille on loppunut ulkomaankaupan supistuessa. Kansainvälisen kysynnän supistuminen leikkaakin erityisen tuntuvasti tuotantoa ja vientiä *Itä-Aasiassa*. Öljyn hinnan romahdus on vahvistanut *Venäjän* talouden taantumaa.

Euroopan unionin kokonaistuotanto on supistunut tasoltaan nyt jo vuoden verran. Supistuminen koskee sekä euroaluetta että sen ulkopuolisia maita. Uusien jäsenmaiden rahoitusongelmat ovat kärjistymässä ja samalla eräiden niitä rahoittaneiden vanhojen jäsenmaiden pankkijärjestelmä on ajautumassa kasvaviin vaikeuksiin. Teollisuustuotanto on ollut vuoden alussa erityisen jyrkässä pudotuksessa, ja kasvun käynnistyminen tämän vuoden aikana näyttää erittäin epätodennäköiseltä, sillä myös investoinnit ovat voimakkaasti vähenemässä. Työttömyysasteen nousu 10 prosentin tuntumaan rajoittaa lisäksi kotitalouksien kulutusta. Teollisuusvetoiset pohjoisen maat ovat siirtymässä syvään taantumaa. Monien EU-maiden toipumismahdollisuuksia heikentää asuntomarkkinoiden kriisi ja rakentamisen tuntuva supistuminen.

*****

Suomen talouskehitys oli päättyneen korkeasuhdanteen aikana euroalueen vahvimpia. Suomi kykeni hyvin hyödyntämään globalisoitumisen mukanaan tuomat mahdollisuudet. Vienti kasvoi vuoden 2004 alusta vuoden 2008 puoliväliin keskimäärin 8½ prosentin vauhtia, 2½-kertaisesti BKT:n kasvuun verrattuna. Samalla viennin osuus kokonaistuotannosta nousi runsaan prosenttiyksikön vuodessa. Myös tuonti kasvoi lähes viennin vauhtia, sillä kasvava osa sekä välituote- että kulutushyödykkeistä oli peräisin kansainvälisiltä markkinoilta.

Verrattuna 1990-luvun lamaan, viennin merkitys kokonaiskysynnän kasvuun on nyt huomattavasti suurempi. Viennin osuus kiinteähintaisesta BKT:sta nousi 1990-luvun taitteen viidenneksestä viime vuonna puoleen. Vastaavasti teollisuuden tuotanto-osuus nousi 10 prosenttiyksikköä, 27 prosenttiin. 1990-luvun alussa vienti toki supistui aluksi jyrkästi, mutta kääntyi jo vajaan parin vuoden kuluttua uuteen, vahvaan nousuun. Vähäisestä tuotanto-osuudesta johtuen viennin kasvu ei kuitenkaan kyennyt korvaamaan kotimaisen kysynnän syvenevää lamaa ennen kuin vasta 1990-luvun puolivälissä.

Nykytilanteessa 1990-luvun lamaan verrattavaa kotimaisen kysynnän romahdusta ei ole odotettavissa. Meitä ei nyt uhkaa pankkikriisi. Yksityinen kotimainen kysyntä, erityisesti investoinnit, supistuvat silti tuntuvasti. Suhteelliselta merkitykseltään aiempaa pienempi kotimainen kysyntä ei riitä estämään työllisyyden heikkenemistä.

Kun kansainvälisen talouden oleellista piristymistä ei ole odotettavissa, arvioidaan viennin supistuvan tänä vuonna lähes viidenneksen. Teollisuustuotannon romahdus viime vuoden lopun ja kuluvan vuoden alun aikana ylittää jyrkkyydessään jo tuntuvasti 1990-luvun alun pudotuksen. Teollisuustuotannon alamäki tulee todennäköisesti myös olemaan syvempi ja pitkäkestoisempi.

Kokonaistuotannon viime vuoden lopulla alkaneen jyrkän pudotuksen jatkuminen tämän vuoden alussa, yhdistettynä viime vuoden alun korkeaan tasoon, merkitsee BKT:n erittäin suurinumeroista supistumista kuluvan vuoden alkupuoliskolla suhteessa vuotta aiempaan. *Koko vuonna 2009 BKT:n arvioidaan supistuvan 5 %.*

Millaiseksi ensi vuosi muodostuu, on vielä epävarmaa. Mikäli maailmantalouden elpyminen alkaisi viimeistään ensi vuoden alkupuolella, Suomessa kasvun käynnistyminen seuraisi pian perässä. Vuonna 2010 tuotanto supistuisi tällöin keskimäärin ehkä 1½ %. Toisaalta, mikäli tuotannon kehitysura noudattaisi esim. 1990-luvun alkua, kasvuun päästäisiin vasta vuonna 2011.

Ulkomaankaupan kasvu pysähtyi viime syksynä ja supistui jyrkästi tämän vuoden alussa. Keskeisistä vientimarkkinoista mikään ei vedä, ja lisäksi esim. naapurimaiden valuuttojen tuntuva heikkene-

minen vaikeuttaa markkinatilannetta. Vienti vähenee tänä vuonna 17 % ja vientihinnat alenevat 5 %. Vaikka myös tuonti supistuu, sekä kauppa- että vaihtotaseen ylijäämät supistuvat merkittävästi. Kansainvälisen kysynnän vaikeus rajoittaa vientiä myös ensi vuonna, joskaan ei enää tämän vuoden tapaan.

Teollisuustuotanto kääntyi viime vuoden lopulla viennin vetämänä jyrkkään pudotukseen. Kuluvaan vuoden alussa sekä vienti että teollisuustuotanto ovat yhä vajonneet. Teollisuuden uusien tilausten lasku syveni edelleen tammikuussa. Metall- ja elektroniikkateollisuuden tilauskannat säilyivät pitempään tyydyttävänä, mutta myös siellä tuotannon tuntuva supistuminen on edessä. Metsäteollisuuden tuotanto on ollut laskevalla uralla jo pitkään ja myös elektroniikkateollisuudelle lähivuodet ovat haasteellisia. Koko vuonna 2009 teollisuustuotanto supistuu lähes viennin vauhtia. Laskun kesto ja voimakkuus ensi vuonna riippuvat kansainvälisen kehityksen suunnasta. *Metsätalouden* tuotanto pienenee tänä vuonna yhä tuntuvasti, sillä kysyntä on edelleen vähäistä ja varastoja puretaan.

Rakentamisen kasvu taittui viime vuoden puolivälissä, ja uusien rakennuskohteiden aloitukset ovat nopeasti vähenemässä. Uusien asuntojen aloitukset ovat vähentyneet jyrkästi, mutta korjausrakentaminen on vilkasta. Myös maa- ja vesirakentaminen säilyy vielä korkealla tasolla. Toimitilarakennuksia valmistuu kesään asti vielä varsin runsaasti, mutta loppuvuodesta niiden tuotanto vähenee kymmeniä prosentteja. Rakentaminen supistuu v. 2009 kymmeneksen ja talonrakentamisen uustuotanto vähintään neljänneksen.

Palvelusektori suoriutui viime vuodesta vielä verraten hyvin, vaikka myös palvelujen tuotanto väheni viime vuoden viimeisellä neljänneksellä. Palvelutuotannon odotetaan supistuvan tänä vuonna ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1993. Kuljetus- ja liike-elämän palvelut vähenevät muun yritystoiminnan mukana. Myös kotimaankaupan kasvu taittui viime vuoden lopulla. Kuluttajamielialojen nopea synkistyminen ja heikkenevä työllisyystilanne rajoittavat vähittäiskaupan myyntiä. Koko vuonna 2009 kaupan arvonlisäys pienenee etupäässä tukku- ja autokaupan myynnin laskiessa.

Työllisyys säilyi korkealla tasolla aina vuoden 2008 loppuun saakka, mutta käänne huonompaan tulle kuluvaan vuonna olemaan jyrkkä. Uusrekrytoinnit pysähtyivät jo viime vuoden puolivälissä, ja lomautukset laajenivat nopeasti vuoden lopulla. Työpaikat vähenevät v. 2009 lähes kaikilla toimialoilla ja työllisten määrä jää yli 100 000 pienemmäksi kuin viime vuonna. Työttömyysaste nousee keskimäärin 9 prosenttiin viime vuoden 6,4 prosentista ja työttömiä tulee olemaan lähes 250 000 henkeä. Ensi vuonna työllisyystilanne jatkaa heikkenemistään.

Kuluttajahintojen nousuvauhti on nopeasti hidastumassa viime vuoden keskimääräisestä 4,1 prosentista. Syinä ovat maailmanmarkkinahintojen laskun ohella etenkin asuntohintojen ja lainakorkojen lasku, mutta myös ruoan alv-alennus ja kiristynyt kilpailu vaikuttavat kehitykseen. Inflaatio voi ainakin väliaikaisesti muuttua kesäkuukausina jopa negatiiviseksi. Vuonna 2009 kuluttajahinnat nousivat keskimäärin vajaan prosentin.

Palkansaajien ansiotasoindeksi arvioidaan kohoavan työllisten osalta v. 2009 keskimäärin 5 % edellisestä vuodesta. Ostovoima kasvaa suunnilleen saman verran, sillä verotuksen keveneminen kompensoi yhteen prosenttiin hidastuvan inflaation vaikutuksen. Työllisyyden lähes 5 prosentin heikkeneminen rajoittaa kuitenkin kaikkien palkansaajatalouksien käytettävissä olevien reaalitulojen kasvun hyvin vähäiseksi.

Kotitalouksien *säästämisaste* kohoaa työttömyyden ja epävarmuuden lisääntyessä. Säästämisaste nousee positiiviseksi ja kulutus supistuu 1½ %. Kotitalouksien velkakanta kasvoi viime vuoden loppuun saakka käytettävissä olevien tulojen kasvua nopeammin. Asuntokauppa on kuitenkin jo hiljentynyt ja luottojen nostot vähentyneet. Kotitalouksien kulutus supistuu myös ensi vuonna työttömyyden lisääntyessä.

Investoinnit supistuvat kuluvaan vuonna kymmeneksen. Rakennusinvestoinnit vähenevät sitä mukaan, kun käynnissä olevat kohteet valmistuvat. Asuntojen korjausinvestointien osuus asuntoinvestoinneista lisääntyy sekä tänä että ensi vuonna. Investoinneista parhaiten säilyttävät tasonsa maa- ja vesirakennusinvestoinnit mm. elvytystoimenpiteiden ansiosta.

Julkisen talouden rahoitusasema oli viime vuonna 4,1 % ylijäämäinen suhteessa kokonaistuotantoon. Huolimatta vuoden loppua kohden heikentyneestä talouskehityksestä koko julkisen sektorin velkaantuneisuus aleni edelleen. Vuoden 2008 lopussa EMU-velka suhteessa kokonaistuotantoon oli 33,4 % eli noin 1½ % -yksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin. Julkisen talouden rahoitusasema kääntyy tänä vuonna alijäämäiseksi ensimmäisen kerran vuoden 1997 jälkeen. Alijäämän arvioidaan olevan 1,9 % suhteessa kokonaistuotantoon ja velkaantuminen vastaavasti 40 %. Ensi vuonna alijäämäsuhte painuu jo selvästi alle 3 prosentin.

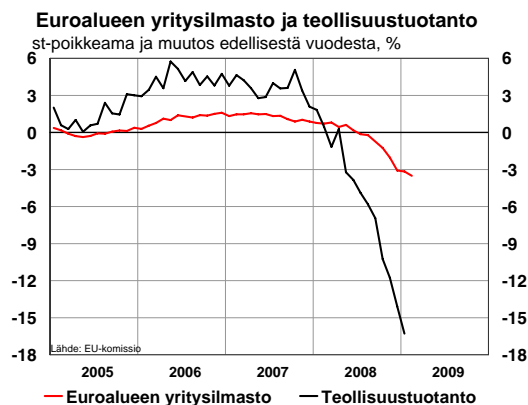
Valtiontalous heikkenee tuntuvasti talouskehityksen ja elvytystoimien seurauksena. Suhdanneherkät verotulot, kuten yhteisöverot ja luovutusvoitoista maksettavat verot mutta myös omaisuustulot ovat olleet viime vuosina erittäin korkealla tasolla, mikä osaltaan lisää valtion rahoitusaseman heikkene-
misen syvyyttä. Valtionvelka lisääntyy tänä vuonna yli 9 mrd. euroa. Ensi vuonna valtion alijäämä syvenee edelleen.

Kuntatalous jäi v. 2008 edelleen lievästi alijäämäiseksi verotulojen ja valtionosuuksien 7½ prosentin kasvusta huolimatta. Pitkään jatkuneesta korkeasuhdanteesta huolimatta kuntatalouden velkaantuminen jatkui, ja kuntien puskurit taantumaa ja väestön ikääntymisen aiheuttamia haasteita varten ovat heikot. Kuluvana vuonna kuntien verotulot supistuvat 5 prosenttia, mikä painaa kuntatalouden selvästi alijäämäiseksi. Paineet kunnallisverotuksen kiristymiseen ja velkaantumisen nopeutumiseen ovat suuret.

Sosiaaliturvarahastojen pitkään jatkunut ylijäämä supistuu merkittävästi kuluvana vuonna, 2,2 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Työeläkelaitosten ylijäämä pienenee maksutulokertymän hidastumisen ja työeläkemenojen nopean kasvun takia. Muiden sosiaaliturvarahastojen, lähinnä työtömyysvakuutusrahaston talous kääntyy alijäämäiseksi.

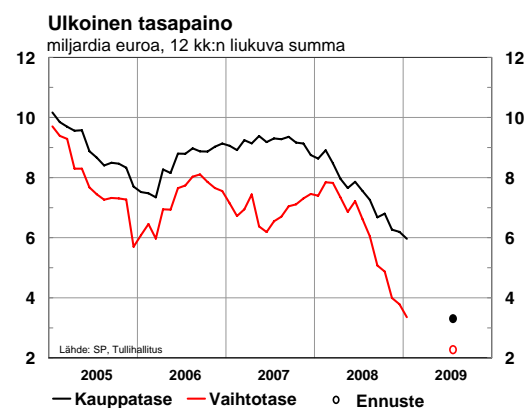
Kansainvälinen talous

Euroalueen **yritysilmaston** heikkeneminen jatkui helmikuussa, jolloin tätä kuvaava indeksi putosi alimmalle tasolleen sitten vuoden 1985. Teollisuustuotannon romahdus jatkui myös tammikuussa, jolloin tuotanto supistui lähes viidenneksen vuoden takaisesta. Teollisuuden saamat uudet tilaukset ovat myös edelleen jyrkässä laskussa.

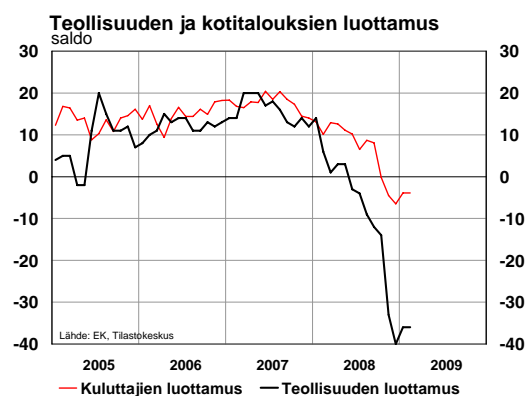

Suomen talouskehitys

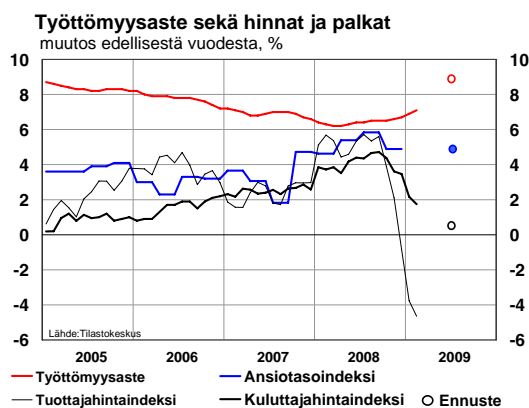
Vaihtotaseen ylijäämä heikkeni viime vuonna 4,0 mrd. euroon ja kauppataaseen ylijäämä 6,6 mrd. euroon. Kuluva vuoden tammikuussa vaihtotase painui alijäämäiseksi. Kauppataaseelle kertyi niukka 0,1 mrd. euron ylijäämä, mutta sekä tavaraviennin että -tuonnin arvo supistuivat runsaan kolmanneksen. Kauppavaihto Venäjän kanssa puolittui.

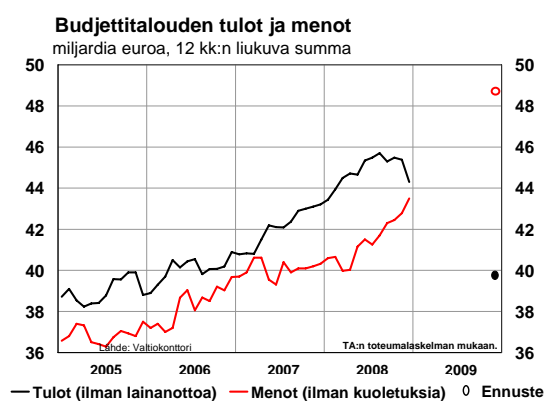
Teollisuuden, rakennusalan ja kuluttajien **suhdanneodotukset** ovat synkät, joskaan eivät enää heikentyneet helmikuussa. Palvelualoilla näkymät sen sijaan heikkenivät edelleen. Kuluttajien odotukset maan talouden kehityksestä kohenivat, mutta odotukset oman talouden kehityksestä huononivat.

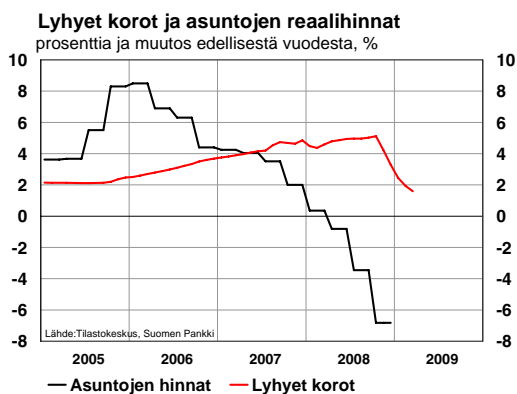
Kuluttajahintaindeksin vuosinousu hidastui helmikuussa 1,7 prosenttiin kun nousuvauhti vielä joulukuussa oli kaksinkertainen. Teollisuuden tuottajahinnat alenivat 4,6 % vuodentakaisesta. Palkansaajien ansiotasoindeksin vuosinousu oli hidastumisesta huolimatta viime vuoden lopulla vielä 5 %. Työttömyysaste kohosi helmikuussa 7,1 prosenttiin.

Valtion budjettitalouden tulot kasvoivat tammi – joulukuussa 2,5 % vuodesta 2007, menot 0,8 % ja rahoitusjäämä oli 0,8 mrd. euroa. Valtionvelka oli helmikuun 2009 lopussa 57,5 mrd. euroa, mikä on 3,7 mrd. euroa suurempi kuin edellisvuoden helmikuussa.

Lyhyet korot putosivat maaliskuussa 1½ prosenttiin tuntumaan. Uusien asuntolainojen keskikorko oli tammikuussa 3,3 %. Asuntolainojen nostot ovat vähentyneet ja asuntohintojen aleneminen nopeutunut. Vanhojen asuntojen hinnat laskivat vuoden 2008 viimeisellä neljänneksellä 3,8 % edellisestä neljänneksestä koko maassa ja 3,5 % pääkaupunkiseudulla. Reaalisesti hinnat laskivat yli 6 % edellisvuodesta.

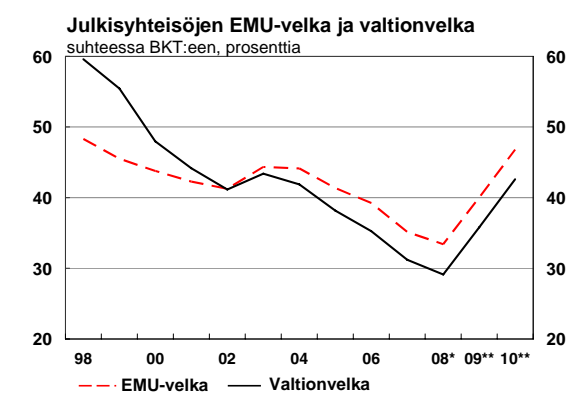
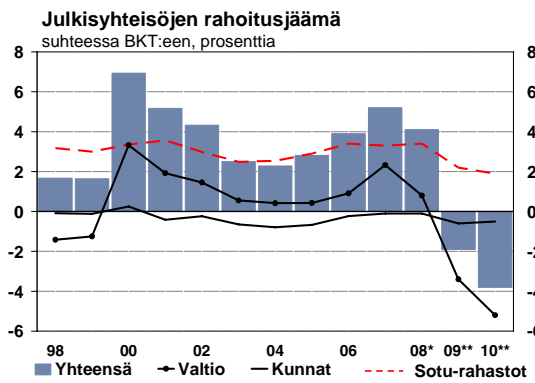
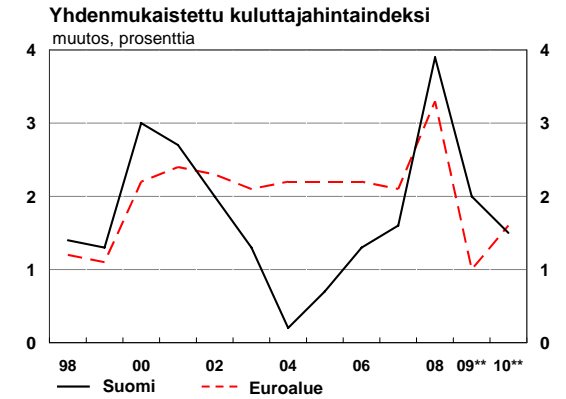
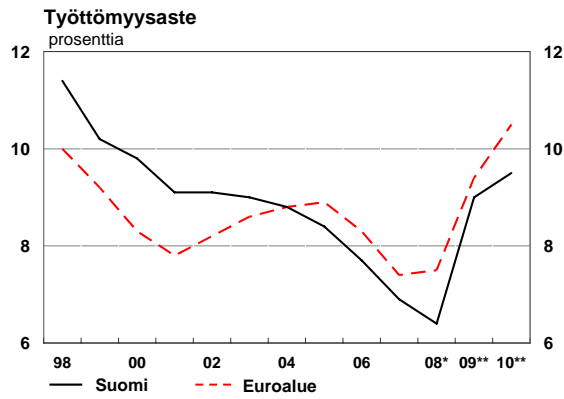
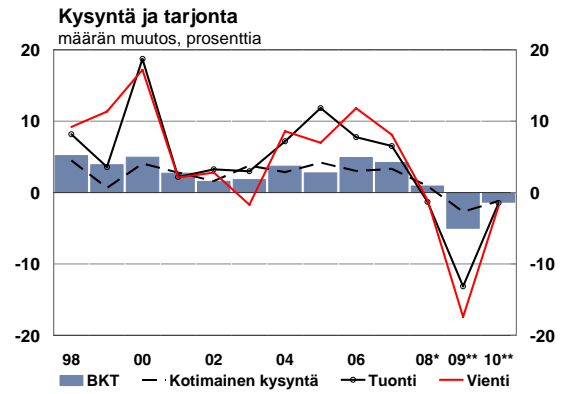
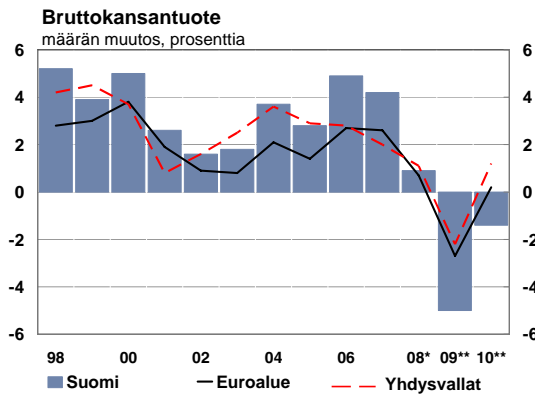

Lisätietoja

Suhdanneksikön päällikkö Hannu Jokinen, puh 0400 727 799

Neuvotteleva virkamies Harri Kähkönen, puh 160 33194

<http://www.vm.fi/julkaisut>

Keskeiset ennusteluvut

	2008*	2006	2007*	2008*	2009**	2010**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	186	4,9	4,2	0,9	-5,0	-1,4
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	75	7,8	6,5	-1,3	-13,1	-1,4
Kokonaistarjonta	261	5,7	4,9	0,3	-7,3	-1,4
Tavaroiden ja palvelujen vienti	82	11,8	8,1	-1,1	-17,4	-1,9
Kulutus	137	3,0	2,5	1,9	-0,7	-0,3
yksityinen	96	4,1	3,3	2,0	-1,5	-0,3
julkinen	41	0,6	0,8	1,7	1,1	-0,1
Investoinnit	38	4,8	8,7	1,0	-9,0	-5,0
yksityiset	34	6,6	9,0	1,3	-10,0	-4,5
julkiset	5	-6,8	6,8	-1,3	-1,9	-8,3
Kokonaiskysyntä	261	5,7	4,9	0,3	-7,3	-1,4
kotimainen kysyntä	179	2,9	3,6	0,6	-2,7	-1,2

	2006	2007*	2008*	2009**	2010**
Palvelut, määrän muutos, %	3,2	2,4	1,5	-1,5	-0,7
Koko teollisuus, määrän muutos, %	10,5	8,6	0,3	-12,0	-2,7
Työn tuottavuus, muutos, %	3,5	2,5	-1,7	0,3	0,6
Työllisyysaste, %	68,9	69,9	70,6	67,3	66,6
Työttömyysaste, %	7,7	6,9	6,4	9,0	9,5
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,6	2,5	4,1	0,9	1,1
Ansiotasoindeksi, muutos, %	3,0	3,4	5,2	5,0	3,5
Vaihtotase, mrd. euroa	8,2	7,3	4,0	2,1	1,8
Vaihtotase, % BKT:sta	4,9	4,0	2,1	1,2	1,0
Lyhyet korot (Euribor 3 kk), %	3,1	4,3	4,8	2,0	2,0
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	3,8	4,3	4,3	4,1	4,4
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	48,7	47,3	48,4	53,2	55,1
Veroaste, % BKT:sta	43,4	42,9	42,6	41,5	41,5
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	3,9	5,2	4,1	-1,9	-3,8
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta	0,9	2,1	0,8	-3,4	-5,2
Julkisyhteisöjen bruttovelka (EMU), % BKT:sta	39,2	35,1	33,4	40,0	46,8
Valtionvelka, % BKT:sta	35,3	31,2	29,2	35,8	42,6

Lähteet:

Tilastokeskus, Suomen Pankki, EU, OECD

Ennusteet: Valtiovarainministeriön kansantalousosasto